

Om beredskap, självförsörjning och ärtor

Kungliga Bibliotekets databas "Svenska dagstidningar" där merparten av alla dagstidningar från 1880-talet och framåt digitaliserats, gör det möjligt att få en bild av hur ofta ord och fraser använts i dagspressen under årens lopp. Om man söker "beredskap" eller "självförsörjning" kan man notera en kraftig ökning sedan 2012.

Beredskap och självförsörjning har betytt olika saker i olika tider, beroende på vem som använt orden och om man avsett sin familj, lokalsamhället, ett land eller större geografiska områden. Orden har använts synonymt eller självständigt. Om man med självförsörjning menar att Sverige som land ska producera en stor del av de varor vi behöver, finns en lång tradition av utredningar, politiska program och åtgärder. Motiven har varierat över tid. Under det sena 1700-talets merkantilism strävade Sverige och andra framväxande nationalstater efter att stärka sin makt genom ökad inhemsk industriproduktion och export. Det tidiga 1900-talets egnahemslån där "mindre bemedlade arbetare" genom statliga lån gavs mark för egen odling och bostadsbyggande motiverades uttryckligen i riksdagsmotioner med att arbetare som hölls sysselsatta med en egen täppa minskade risken för revolution och emigration.

Bristen på livsmedel och industriråvaror under världskrigen bemötte statsmakten genom ransoneringar och regleringar. Mycket återgick till det vanliga efter andra världskriget men inom det framväxande europeiska samarbetet hade man lärt sig läxa och fortsatte skydda världsdelens jordbruk. Detsamma gällde i Norge, Sverige och Finland. Att det fortfarande odlas sockerbetor i Europa (och här i Skåne) är delvis ett resultat av den politiken.

Coronapandemin satte valet mellan europeiskt samarbete eller egenintresse på prov när det gällde läkemedel - men livsmedelshandeln över gränserna tilläts fortsätta. Idag har, förutom ännu ett krig, klimatförändringar seglat upp som skäl att stärka både Sverige och Europas beredskap.

Ovanstående visar hur debatten om självförsörjning lätt blir historisk, teknokratisk och politisk och som individ är det lätt att känna sig handfallen. Ofta landar diskussionen i frågan om vem som har ansvaret för beredskap; är det staten, kommunen eller individen som ska se till att det finns mat på bordet om hyllorna i affären gapar tomma?

För oss i Naturskyddsföreningen kan frågan bli vilken roll vår förening har i allt detta. Är det alls vår uppgift att lägga oss i debatten eller bidra till beredskapsåtgärder på kort eller lång sikt? Lunds Naturskyddsförening har inte tagit ställning, men i vår lokala klimatgrupp diskuteras beredskap och självförsörjning, vilka samband som finns med klimatfrågan och i vilka forum vi kan möta allmänheten.

Naturskyddsföreningen har tidigare informerat om föreningen och klimatfrågor utanför en stormarknad i Lund. En tanke är att fortsätta med detta i höst och då bjuda på ärtsoppa. Ärtor har odlats i Sverige sedan förhistorisk tid. Genom fixering av kväve från luften bygger de upp både matjordens och växtens förråd av kväve, vilket gör ärtor rika på protein. Ärtor kan odlas i större delen av landet och samodlas med spannmål. Det finns många sorters ärtor där de flesta endast odlas lokalt och i bevarandesyfte, men i handeln säljs bara ett fåtal sorter under anonyma beteckningar som "gröna" eller "gula" ärtor.

Hör gärna av dig till klimatgruppen om du vill bidra till höstens ärtsoppa med egenodlade ärtor eller på annat sätt göra mat från ärtor till något mer än att förknippas med skolbespising eller värnplikt.